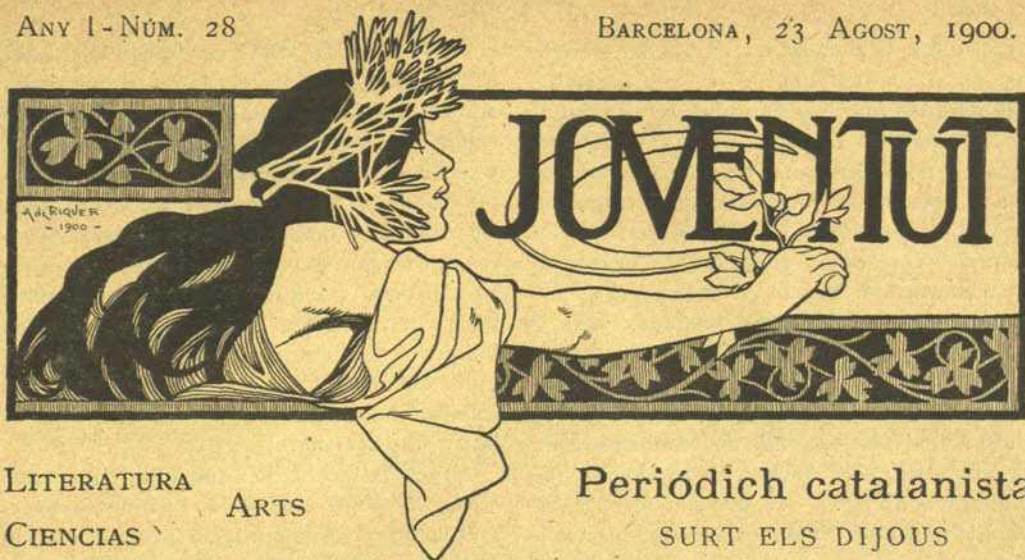

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOURS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: La qüestió social y'l catalanisme, per Lluís Marsans. — A la vora del mar, per Lluís Via. — Estiu, per Xavier Viura. — Joventut, per A. Bori y Fontestà. — Fragments d'un'altra carta, per Jascinto Capella. — Perpinyà: Lo camí del Vernet, per J. Delpont. — ¡¡¡Ella!!! per Modest Urgell. — Desde montanya, per Antón Busquets y Punset. — Un cop d'ull a la Exposició, per Salvador Vilaregut. — La riera, per E. Pelegri Ferrer. — Intima, per Alfons Maseras. — Notas Bibliográficas, per P. G. — De Londres, per Arnáu Martínez Serriñá. — Novas.

LA QÜESTIÓ SOCIAL YL CATALANISME

No hi ha pas cap dupte, que ab el temps que la Humanitat fa sa via, no han sigut pas gens inútils els esforços dels homens: en totes las esferas, per tot ahont pot ser aplicada una forsa humana, a tot arréu s'hi veuen probas manifestas de sa activitat, en tot s'hi descubreix una ó altra mostra evident de perfecció, si's vol, moltes vegadas ben rudimentaria, però sempre de perfecció. Pera compendre aquesta veritat, no examinéu pas el mohiment de la Humanitat en un periodo d'algunes generacions, porque alashoras la proba potser vos resultaria negativa, ja que l'avens no s'ha fet may d'una manera ordenada y regular; es precis que la inteligencia del observador agafi més volada, s'estengui a lo que se'n diu un periodo històrich y fins

una civilisació, puig ni una generació ni un sigle, representan res en la vida y en la evolució d'un poble.

Mes si aixó no presenta cap mena de dupte, es també de tot punt indubtable que'l positiu millorament de la societat ha sigut fruyt, no d'un esforç colectiu y d'un plan projectat per endevant, sinó fill sempre del treball individual, quan més, ajudat per una massa que no sempre l'auxiliava ab verdader coneixement dels propòsits de la inteligencia directora. Els avenços de la ciencia, de las arts y de la mecànica, entre altres, tots son deguts al senzill esforç del individu. El concurs de la massa ha sigut sempre precis, quan l'avens ha representat un perjudici per l'interés creat, quan sa implantació ha atacat drets més ó menys justos d'una part dels homens. L'abolició de la esclavitut, exige una lluyta contra'ls que creyan que l'esclau era propietat llegítima; la redempció dels remensas ne feu precisa un'altra contra'l feudalisme; la destrucció del absolutisme dels reys, la implantació de la llibertat individual y cent otras reformas introduhidas en la societat, han fet indispensable que la massa s'associés al pensament individual pera que la humanitat pogués gaudirse d'un nou'avens.

No obstant els sigles de lluyta que aixó

representa, la societat no ha quedat satisfeta; encara en molts pobles no han passat de ser adornos inútils y paraulas sense realitat las darreras conquistas de la Humanitat, quan ja nous problemas de gran trascendencia's presentan amenassadors y exigeixen immediata resolució. La Humanitat no vol pararse, vol seguir endavant en sa marxa, apartant de son pas els obstacles que s'oposan á la consecució d'un desconegut ideal.

Dos son els problemas que avuy més preocupan á la Humanitat. El problema de la llibertat colectiva, que tendeix á la destrucció dels actuals Estats, fills de l'ambició y de la conquesta, pera donar vida legal á las nacionalitats ab límits ben senyalats per la Naturalesa; y'l problema obrer, que aspira á lliurar á la gent treballadora de la omnipotencia del Capital, avuy dominador absolut de la societat, gracias al poder que li dona l'actual organisació del món manufacturer y á las necessitats imprescindibles dels que no tenen altra propietat que la forsa del seu bras.

Un y altre problemas, no son oposats ni's rebutjan; abdós existeixen á un mateix temps, interessan dintre d'una mateixa actualitat y fins poden resoldres ab un mateix esforç. Aquí, l'un existeix ben separat del altre: sos punts de contacte son tan poch importants que casi poden negarse; en cambi á Irlanda y á la Bohemia, están tan units y ben lligats, que'l problema social es lo mateix problema nacionalista y las colectivitats que lluytan per l'un, lluytan al mateix temps á favor del altre, sense que cap dels dos perdi gens de sa capitalissima importancia.

Lo que passa, donchs, en aquelles terras, pot també succehir en altres, y crech més, crech qu'en els de temperament práctic y positivista, es indispensable que abdós problemas se resolguin al plegat. No obstant, es difícil á la primera intenció afirmar en quina forma pot aquesta germanor consolidarse, donchs las inteligencias están tan plenas de prejudicis, que precisa una propaganda molt activa y constant pera deslliurarlas de tants projectes, somnis y utopias ab que han volgut resoldre'l problema els homens que deixantse portar per la imaginació han oblidat las condicions reals en que's desenrotlla la vida humana. De totes maneres hi ha un fet indubtable que no deu oblidarse: la resolu-

ció del problema obrer per medi de lo que s'anomena socialisme del Estat, no pot ésser admés pel Catalanisme, continuador de la tradició eminentment lliberal de nostra terra y que com á tal tendeix á restar al Poder Públich el major número possible d'atribucions. De la mateixa manera nostras classes obreras, potser portadas inconscientment per l'esperit lliberal que aquí sempre domina, tampoch s'han enamorat d'aquells ideals, donchs malgrat á las continuadas propagandas d'alguns elements forasters, els socialistas del Estat no han pogut may alcansar ni una relativa importancia.

Aquest fet proba bé, que aquí, entre nosaltres, la qüestió social deu resoldres respectant sempre'l principi de la llibertat individual, sense que tampoch aixó vulgui dir que degui rebutjarse tota intervenció del Poder Públich, que cap y á la fi, es la major forsa y pot en determinats moments contribuir á la resolució del problema, no faltant á sa obligació precisa de respectar sense diferencias, tots els drets dels ciutadans. No deu, en nostre concepte, entretenirse l'Estat en reglamentar las condicions del treball, ni en posar obligacions al capital, donchs aquestas reformas, son atentatorias á la llibertat individual y per compte d'afavorir perjudican al treballador; però, en cambi, pot molt bé per medi d'unas bonas lleys tributarias redimir al obrer dels impostos que injustament paga y dificultar l'acumulació de la riquesa en pocas mans, que si no ve un remey á temps, empitjorará'l problema d'una manera espantosa.

Fora d'aixó, crech que al Poder Públich, després del reconeixement oficial de las colectivitats obreras, sols li resta'l respectar la llibertat de tothóm, protegint fins ahont sas obligacions ho permetin, las reformas que pera'l millorament económic dels treballadors, siguin fillas de son esforç individual ó colectiu; puig es una gran veritat que sols pot ésser efectiva la emancipació del treballador quan sigui obra d'ell mateix.

Al Estat li pertoca, donchs, respectar á las colectivitats obreras, y á aquestas correspon el treball d'emancipació, que avansará ab tanta més pressa com més aprofitada sigui la instrucció que'l Poder Públich deu procurar estendre entre tots els ciutadans.

Baix aquestes bases, que res tenen d'utòpicas, que no prenen cap dret a ningú y que respectan no sols la llibertat d'obrar del individu, sino fins la llibertat de pensar en las més originals reformes de la societat, crech qu'es factible que sigui un fet l'aspiració que sentim molts catalanistas, de que també nosaltres nos preocupem de la resolució del problema social.

LLUÍS MARSANS.

A LA VORA DEL MAR

Comarruga 14 d'agost.

A las primeras clarors del auba, qu'entran en una cambra per las escletxes dels fines-trons, m'he despertat, sentint el mateix descoratgement que quan vaig arribar a aquestes platjas.

Sembla que la cansó monòtona de las onades vulga condormirme; més en va procuro tancar els ulls. Sento esgarrifansas de fret; no puch dormir.

Sense incorporar-me, obro la finestra, que puch abastar estenent el braç: tan petita es la cambra. La finestra ja es oberta, y á cent brassas de mi veig el mar, lleument rissat, ab un onejar dols, ab un panteig de joia... Al lluny, la ratlla del horitzó's dibuixa quieta y llisa sobre'l pélach inmens de nacrerinas ayguas.

Que n'es d'imponent la quietut que'm volta! Y que'n pasaria d'horas jo, sense mourem d'hont soch, mirant el mar com en somnis!

Son las cinch del mati. Els meus cosins me cridan:

—Hem d'anar á cassar, hem d'anar á pescar, ens hem de distreure! Apa, toca-son!

—No, no vull cassar, no vull pescar. Ja pescaré al vespre, á la nit, al clar de lluna. Ara'ns embarcarem no més. Anéu, preparéu la barca, arregleu-la, que fa massa aygua; mudéu els escálems, qu'están si's trencan no's trencan... Aixó es una barca de pobre!... Anéu, y en acabant torneu á avisarme.—

Se'n van, s'allunyan pel llarch de la tapia que ceneix la vinya d'en Petracca, fins arribar á flor d'onades, hont la barca jeu. Me quedo sol, fentme la trista ilusió de que no'm queda ningú al món, y'm plauhen els remors

tranquils de la naturalesa també sola: els mormulls del vent y del mar, de las fullas y dels insectes... Que n'hi ha de vida en tot aixó! Sols aixis puch sentir-la, jo, la vida!

Ja'ns hem embarcat y aném mar enfora. Mos cosins reman ab gran brahó. Si avans era bonich el mar, ara'm sembla que no ho es menys la terra que's va allunyant. Aquells marjes d'esmicolat rocám, clapats pels esbarzers y pels sarments de las vinyas, carregats de pámpols; aquells caminals pedregosos que's retorsen plácidament pujant per las comas, menant com amorosos guias á una y altra llar hont s'hi deu viure una vida patriarcal; aquells garrofers qu'estenen sas esqueixadas brancas ab gesto tràgich, y aquells altres arbres, els més nobles, els més tristos, las quietas oliveras... com me parlan al cor!...

En aquell mas mitj cubert per dugas figueras, hi oviro distintament un pou. Prop del brancal hi seu una dona, segurament la muller d'aquell pagés que conduheix l'arada á pocas passas d'ella. Jo dich á mos cosins:

—Hi anirém á la tarda al mas aquell. ¿Son amichs vostres? Millor. Anch que no ho fossin, aquí tots son amichs, tots son germans. En aquestes platjas sembla que hi hagi passat Jesús, com en las de Galilea. S'hi sent son esperit, s'hi endevina sa paraula predicant l'amor y la pau... Al mas hi anirém aquesta tarda.—

Mos cosins prometen complaurem. Y segueixen remant. La mar está més quieta que may, si no fos el cruixir dels remes fregant las orlas, y son lleuger clapoteig en l'aygua, sentiriam fins el remor de nostra respiració.

Ja surt el sol, mandrós y rialler. La mar es una esmeragda inmensa. Cada cop que'ls remes ixen de l'aygua, degotan á bell ruixat diamants y perlas.

Ja ha sortit el sol. Ara es espléndit. Els estanys d'aprop de la platja's veuen lluhir com miralls, entre'ls jonchs. Terra endins, els fruyterars atapahits presentan tots els tons del vert, desde'l més groguench al més fosch. Tot es claror y alegria, y jo no puch vèncer la tristesa de mos recorts; una nota fosca com aquells eucaliptus de vora l'estany gran...

Una brissa suáu, que tot just se sent, ens ajuda á tornar á terra.

15 d'agost.

L'anada al mas, ahir á la tarda, va ser penosa. Aquells camins plens de códols varen posar á proba las tristas foras del cavall de mos cosins, carregat d'anys, de xacras y de bona voluntat pels seus amos. Varem fer bé de saltar del carro y arribar fins á dalt á peu. Varem fer bé deixant que reposés la pobra bestia, puig també'l nostre esperit pogué descansar després, contemplant la vasta extensió de mar y terra que desd'allí dalt se descubreix.

Encara més que l'anada al mas, va agrardarme la pesca á clar de lluna: la pesca al arrossegall; qu'es fatigosa y dona poch, però que, realisada á forsa de brassos, es molt distreta. Un pot corre per la platja; y, tot pescant, reb els petons de las onadas en las camas nūas.

—Vosaltres, cosins, no os en adonéu d'aqueixas caricias de l'aygua joganera. Estéu tan avesats á sentir las! Mes qui os contempla; s'hi encisa. Tu, Félix, anavas de coll de fora, y poch sabs lo escayent qu'era'l teu tors. tan ferm, tan pur de linias, quan t'endinzavas per l'aygua rebent de ple sobre'l pit la claror de la lluna. Estavas d'esquena á la platja, y jo veyia la teva silueta fosca; però'l teu perfil grech lluhia com resseguit per fissions de plata brunyida. Ets tot just un adolescent, més la teva actitud al estrebar la xarxa era atlética. Me semblavas ben digne de la natura que't volta y't nodreix. Ton cos y ta ànima son forts, forts y hermosos com ella.—

La pesca no va ser abundant... ¿Qué hi fa? No'ns era pas necessaria. Cercavam esbarjo pera l'esperit: res mes. Y la platja, en sa soletat, no podia estar més tranquila, ni la frescor podia ésser més gemada y agradosa. Més de dugas horas vaig passar, sens angúnias.

17 d'agost.

Avuy m'han despertat els esbufechs del vent y'ls bramuls llunyans d'una tronada. La serena calma d'aquestas platjas s'ha alterat sobtadament.

Quan encara no hi havia claror, he sortit

pera veure d'aprop el mar. Tapat fins á las orelles, m'he assegut á la sorra humida. Quinas ventadas tan fortas, quin cel tan negre, quins cops de mar tan furiosos!... En la ratlla del horitzó's feyan y's desfeyan veritables montanyas!

Més de mitj'hora he passat aixís, ben quiet, sense veure á ningú aprop meu ni pels encontorns. Quan el fret comensava á esborronarme, he cercat redós en una barraca, terra endintre. Bon punt he entrat en ella, s'ha posat á ploure de valent, y á poch, rasas y camins eran rierals d'ayguas fangosas que s'abocavan al mar, enrojint las randas blanquissimas de son mantell d'escumas.

Al amaynar la turbonada, la platja no estava sola com avans. Pel llarch d'ella, elevantse de mitj cos en amunt sobre la ratlla del horitzó y destacant sobre un cel color de plom, caminava un home, un pobre, un desvolgut, tot espellifat y xop fins á las carns. Anava ab pas calmos, com inconscient de la via que feya, com impulsat pel destí, com familiarisat ab la desgracia. Anava arrán de las onadas, com un aucell malastruch, com un company de la tempesta, com una desferira més, de las moltes que fins al mar arribavan.

Tots sos moviments revelavan cansanci. Devia venir de molt lluny; per son trajo semblava procedir de la gran ciutat llunyana.

No m'ha vist, y anat fent camí apoyat en son bastó, indiferent á tot, ab la cara decantada sobre'l pit. La morenor de sa pell, sa llarga barba negra, tot el perfil de son cos esbelt, mitj aclofat per la debilitat y la fatiga, han fet que vegés en ell un altre juhéu errant. No s'acaban els desgraciats, els malehits!...

18 d'agost.

En tot el dia no'm vaig poder treure del cervell la visió biblica del caminant en la platja.

El dia va continuar borrascós, y molt més fresch, aquí á vora mar, de lo que pot esperar-se en aquest temps del any. No varem poder embarcarnos, ni varem pescar poch ni molt, y sens aquests esbargiments, ens varem entristir més que'ls dias anteriors.

Cap al tart, el vent, més humit que may, feya cruixir els arbres y espetegar la roba

que las donas havian posat á secar. En aquestas solituds, varem rebre una impressió d'hivern tristíssima. Ja entrada la nit, al retirar-nos á descansar, creyam qu'era imminent un altre temporal.

Era ben passada la mitja nit quan m'he despertat, després d'un somni anginiós, y he sortit pera mirar el temps... Quina sorpresa! Quin cambi! El cel era d'un blau grisenc, encisador, la mar rondinava calmosa, el vent era tebi y casi no's sentia... May, may, s'han pogut veure á ciutat nits tan serenas. La transparencia dels estanys era ideal. A sas voras cantaven els grills; las ocas, al mitj de l'aygua, sostenintse ab una sola pota, restavan immòvils...

Oh, Nit, qu'hermosa t'he trobat!... He volgut respirar á ple pulmó tas flayras, he volgut assaborir la teva calma ditzosa...

Y ha sigut en va. No's llesnan tan fàcilment els recorts qu'amargan, y qu'avuy pesan sobre'l nostre pit com una llosa de plom, impedint fins las més puras expansions de l'ànima.

LLUÍS VÍA.

ESTIU

Per llá á la mitg-diada resplandenta,
desde la platja á la llunyana bruma,
canta i s'adorm al sol la mar bronzenta,
descapdellant i capdellant, escuma.

JOAN MARAGALL,

(*Festeig vora la mar Cantábrica.*)

El cel s'extenia demunt de la mar ab una blavor immaculada; ab una blavor recordadora de tots els plahers del Estiu; ab una blavor olvidadora de todas las hivernals tristessas... La inmensa extensió de l'aygua resplandia devall del sol ab reflectes celichs. En ella las onadas s'hi succehian abandonadament, calmosament, ab la fruició de las cosas que se'n van y tornan... la blanca y solitaria gavina, retallada com una sageta disparada del arch per la má d'una ninfa, fendia l'espai comprés entre cel y mar, com un clam d'angunia... quasi á flor de l'aygua tebia els peixos menys ignorats semblavan sentirshi... y en aquell'hora tot era tan clar, era tot tant resplendent, que talment haguereu dit qu'en els altres instants del jorn una glassa atapahida y á l'hora transparenta, es-

tava sospesa devant dels nostres ulls, enfosquintnos tenuament tot lo recordat per nostra vista.

Y'ls arbres alts y feixuchs pel fullatge y las palmeras sense bres, voltavan, aprop de la mar, el casal antich y orejat per las auras de la marinada saniosa... El jardí frondós y secular que voltava'l casal, — que s'alsava com un far allunyat de las platjas, — cruixia de tant en tant com si en ell s'hi esbadellés sin en un instant mateix todas las fruytas... la xardor que queya semblava fer gemegar las fullas pantejantas... el murmurí dels sortidors semblava fondres ab el cant de las cigalas incisivas... Y l'aygua de las fons era matisada ab algunas fullas secas qu'hi nàdavan caygudas.

Y de dins del jardí s'ohia'l cant de la mar; s'ohia voluptuosament com una pregaria grandiosa; y de tant en tant arribava fins al demunt dels arbres del jardí, l'aletieg d'un'au marina, qu'era, al perdres en l'ambient estival, com el brunzir d'un insecte.

Y Ella, tota vestida de blanch y ab la cabellera trenada á cada banda del rostre, era mitj ajeguda en un del pedrissos molosos que dessota'l fullatge s'allargavan; las amplas mànigas del blanch vestit transparentavan la pell rosada dels seus brassos; la seva rossa testa era com la testa d'una goja; y Ella era tota vibranta en l'ambient xafogós qu'entre'ls nuvols y'ls arbres y la mar s'extenia...

¡Ah!... las melodias del Estiu, las melodias del Estiu!... Todas semblavan sorollar al entorn de la donzella... Ella era com una fruyta promesa á'n els més nobles llavis... y era tota somniosa, com una tarde d'agost passada sota l'ombra d'un desmay, á prop d'una fontana d'ayguas fredissimas...

Y'l seu somni era pur com els somnis nascuts en els més bells matins de la Primavera desaparescuda... Las imatges del esperansador Estiu havian passat més precisas que may per sa pensa... y las imatges del Estiu li havian parlat de todas las puras joyas del Amor, de todas las puras y benhauradas joyas del Amor, misteriosas com una nit de juny passada boy escoltant la remor que fa la mar, al batre perfidiosament las rocas monstruosas.

Y Ella pregava ab el seu somni tant pur; l'Home resorgia en sa tendra imaginació

com un altre més pur Amich; com un confident tendre y discret, de cos esbelt y de mirada protegidora... l'Home resorgia en sa tendra imaginació, com la visió més capdal de totes... y l'Home no era per aquell ànima cap profanació, no era per aquell ànima cap impuresa.

L'Amich tendre y discret desitjat en el somni esplendorós d'aquella Verge, era com un cavaller allunyat en la batalla gloriosa, que vindria en un temps ab el front ple de lloers, a depositar l'ofrena més gentil en els tendres genolls d'Ella...

Y'l somni d'or s'anava espessint, espessint en aquella esplendent mitjdiada; s'espessia y la voltava d'un aureola de daurada pols... y la voluptuosa complanta de las onas se'n anava y se'n venia, com una ventada incerta... y en els arbres semblaven en un instant mateix esbadellarshi sota del sol totes las fruytas y'l murmur del sortidor s'aplanava com una cansó infinida. Y totes las melodias del Estiu semblaven sorollar com una flor al entorn de la Verge.

Y, soptadament, après Ella s'alsà; alsà la rossa testa mirant al cel, fent sorollar ab una esgarrifansa sas trenas dolcissimas; un gran sospir d'Estiu feu alsar son pit com una flor que penja cap per avall, y es inflada pel vent que redressa... ab el sospir aquell semblava qu'haguessin entrat en Ella, dolçament, totes las flayres que las plantas tremolosas davan al Sol. — Llur blanca figura s'allargà un xich; alsà's brassos com si's dirigis al cel en una oració amorosa... las amplas mànigas del vestit blanch, transparent, s'escorreren avall, y'ls descobriren cuberts ab la rosada dels estivals mitjdias... aquells brassos brillavan al sol com l'evori... Tot Ella s'estremi altre cop en una extremitat de Puresa... reculli las mànigas y las enganxà al demunt de la espatlla y avansà sota dels arbres vers al sortidor, fent cimbregar els brassos cuberts de rosada olorosa... la sorra cruixia sota sos peus ab un cruixir com d'herba... las fullas que semblaven pantejar se li allargavan al demunt... y semblava al passar devall del fullatge vert, una melodia d'Amor tocada en una fresca y cobdiciable salzareda.

Y arribà devant del sortidor, com una fada... escoltà'l brunzir de l'aygua un moment, desitjant la besada del líquit; y après, fent

sorollar inefablement el cap, endinçà a poch a poch en l'aygua frescal per l'ombra els brassos nusos... y al sentir la freda impressió's refé adorablement tot el seu rostre... el murmur del sortidor çaygué allavors demunt la pell blanquissima... y la frescor semblà retornar tot el cos!... La cansó de la mar semblà allargarse com si besés per darrera volta las platjas bullentas... la flayre del jardí, confosa ab la xardor, devingué sofocant... algunas fullas caygueren marcidas pel sol... els arbres ploraren ab la fortor fondissima de la rehina... l'insecte imperceptible sospengué son vol, aturantse delicadament en la humida molsa... Tota la joya del Estiu benfactor per un moment semblà estendre's!... — Ella tregué's brassos humits y brillants al sol com l'evori y's perdé somniosament entre's arbres que cruixian... y la seva figura, en el mitjdia del Estiu, al des-tacarse abandonada entre'l fullatge y'l brunzir de la mar, era com la figura d'un idili nocturn passat entre la frescor dels pàmpols verts, boy presentint enllà d'enllà dels serrats els mistichs cants dels veremadors que s'apropavan.

XAVIER VIURA.

JOVENTUT

Tens tot el sol en las ninas
de tos ulls enamorats;
tens tot l'estiu en tos llabis;
tota l'ardencia en ta carn...
y aprop teu hi fa una fresca
com aprop d'un roserar.

¿Es l'Amor, ab tu, qui passa?
¿Es la empena de la sanch?
Vinga tot, sia'l que sia,
y no'n fem mals averany;
quan las flors s'enmalalteixen
lo perfum també se'n va.

Joventut es vida, empena:
lo que tens en tos ulls blaus;
lo que infantan els teus llabis;
lo que frisa per ta carn,
y la fresca qu'espargeixes
com las flors del roserar.

A. BORI Y FONTESÀ.

FRAGMENTS D'UN'ALTRA CARTA

... y aixís t'escrich, ànima meva, ab el plor als ulls y la mà tremolosa, ab el cor anguniat; ab la imaginació enamorada.

¡Cóm deus pensarhi en mi! ¡cóm deus pensarhi! Ja som al hivern, y quin Nadal més trist vora la llar dels avis y lluny de mi! A tu que t'agrada tant l'hivern, cóm deus aborriro ara! Què te'n deuen dir de cosas las fullas mortas y'ls nius deserts y'l cel llis...

¡Quinas esgarrifansas, vida meva!

¿Y no t'agrada estar sol, ben sol, aborrinte de tot, fins de tu mateix, gosant y patint alhora quelcóm inexplicable que dona angúnias de petons y desitjos de llàgrimas; alló que sols saben entendre'ls qu'estiman y s'enlayran; lo que no entendrán may els que volan ran de terra.

... y era fosch; la tarde havia sigut trista: una tarde d'hivern freda pel cos y l'ànima; l'ambient m'ha sugestionat y he esclatat a plorar a llàgrima viva, que ja ho sabs que'n sé de plorar quan jo mi poso; ha arribat la fosca, llavoras m'ha agafat por, he corregut, he llensat un crit y ningú m'ha respost... ningú! Avans quan me planyia tenia qui m'aconhortava; ara.

Ja ho sé que m'han privat de veure, però no ho logran: jo'n tinch prou ab cloure'ls ulls y ab la imaginació t' veig y t'acarono y'm sembla que t' tinch aprop, que t' passo la mà pels cabells y't petonejo ab l'ànima, ab aquells petons que tu'm vas ensenyar a donarne y que son teus, tots teus, com jo soch tota teva.

Jo'm creya que l'amor era dols, reposat, tendre, per 'xò'l volia, y'l trobo frenètic, boig y'm friso.

¿Per qué t'estimo tant? ¿Què ho farà que malgrat els concells dels que'm voltan jo continuo estimante més que may?...

No puch explicartho, no sé coordinar prou las idees; si't tingués aprop si que t'ho expli-

caria ¿ho sents? tot, y cóm riurias, tu que no'n sabs de riure forsa!

¿Ara si que no deus riure, veritat? Ja'm sembla que t' veig passejante nirviosament, ab el barret endarrera, y ab una mà caragolante'l bigoti, guaytant enlayre ab aquests ulls ahont jo hi après tantas cosas, malehint la nostra sort ab rabia. ¿Ho veus com encara que no't tinga't veig de la mateixa manera? ¿No't passa a tu'l mateix? No riguis, pape-rer, no riguis, que ja ho saps que t'estimo forsa.

... comprendessin com jo't comprench no t'odiarian, ara de tu ni'n volen sentir parlar, els hi fas por, te tenen per un monstre perque saben que m'estimas y jo't corresponch, y es que'ls seus cervells viuhen ideas vellas, rutinarias, y quan el cor està aixut y'ls cabells son blanchs, no's compreen certas cosas.

Tu deus pensar que'ls deixin estar als joves.

Si'm vejessis faig llàstima, es a dir, te'n faria; no soch pas la d'avans, haig de fingir molt; se creuen que'l temps tot ho esborra, que l'amor ja ha finat, perque hi ha colps que fins somrich; mes, ay! per dintre, quin plorar, quina vida de llàgrimas la meva.

Després de ferme passar una llarga temporada a casa l'avía (cosa que ha sigut una falta de talent, perque la meva ausencia era molt notada y tothom hi deya la seva), han determinat enviar a buscar una monja, sor Agustina, pera que m'acompanyés sempre, perque diuen que l'estimarte prové d'una gran falta de religió.

Te tenen per un moro, no ho dubtis, com saben que una nit vas anar al *Edén Concert*, ¡calcula! No sé com son aixís; a n'a mi, mestres m'estimis forsa, ja't deixo anar allà ahont vulgas...

Com te deya més amunt, tinch una monja que m'acompanya per tot y'm dona consells; es molt bona, es una santa.

Ahir tenia un dia gris, que dius tú, un dia d'aquells que las llàgrimas me venian als ulls sens adonarmen y'm trobava ab ganas de comunicar els meus mals a una persona que m'estimés, que ho fes veure quan me-

nos, y com á casa, entremitj de la familia, m'hi trobo sola com en un desert, perque no poden comprendrem, vaig sortir ab sor Agustina.

Al tornar del maset, per la via, anavam totas dugas agafadas del bras y ella'm deya que parlès, que parlès forsa, que jo li inspirava fonda simpatia y'm volia complaure, que no sufrís, qu'era massa jove pera sufrir; que Deu, un Deu pare del Amor y la Belleza, havia creat las flors y la felicitat pera las donas joves; que somrigués de joya, y signantme un esbarzer va dirme: «Veu, aixó es pera mi.»

Qué simpática se'm va fer sor Agustina! Avans li tenia mitja rabia, pero en aquell moment me la vaig menjar á festas y vaig obrirli'l meu cor. Vaig explicarli tot el nostre procés amorós; vaig dirli que d'ensá del 4 d'octubre jo ja era la teva esposa devant de Deu y de la gent de conciencia.

Sor Agustina baixá'ls ulls y després guaytà enlayre amenassadora.

Me va fer por, però passantme la mà per la espatlla vaig recobrar la calma; li vaig dir que t'estimava, qu'en tu jo hi veyia el meu deslliurador, que la meua familia no ho volia (me va semblar que la monja anava á dir alguna cosa y's mossegava'ls llabís); vaig dirli que'm moriria, que jo ja no podia ser de cap altre perqu'en cos y ánima era teva, que si m'apuravan me casaria ab el primer que's presentés pera sortir de la familia y poguer ser teva ab més llibertat... No ho sé lo que vaig dir, sols recordo que sor Agustina'm va abraçar y totas dugas vam plorar... ¿Per qué ploraria sor Agustina? Vam aturar-nos perque'l tren anava á passar; al véurel vaig sentir una enveja! Es el que va allà ahont est tu, vida meua, allà ahont jo hi tinch el cor y las mevas esperansas.

... sempre ¿ho sents? sempre de la teua apassionada

Lola.

P. D. Quan me contestis, fesho per medi d'aquellas noyas que ja m'entregarán la carta. Ves ab cuydado, perque'm vigilan molt. Adéu, vida.

Per la copia,

JASCINTO CAPELLA.

PERPINYA. — LO CAMÍ DEL VERNET

(ROSSELLONÈS.)

Quan n'hom sall de la vila per lo Pont de la Pedra, lo cami-real que se segueix es lo de cap á Fransa i fins al poble del Vernet, que es cosa de dos kilòmetres, sobrepuja les hortes y'ls camps que'l rodejen, puix la terra, aquí, es baixa y alguna vegada hasta hi arriban els ayguats de la ribera.

Aqueix cami del Vernet es un barri de Perpinyá, bastit fora de les fortificacions, mes animat al matgix, ja que s'hi son establerts comerciants de vins, fabricants de bótes, tapers, pépiniéristes; aixis es que de cada costat s'enfilen cases, patis, tallers, plens de botam de tota mena, de tines y de mitx-miots.

De tant en tant s'hi veuhen alguns casals de aspecte serio, son establiments d'estudi, asilis de la pregaria, y de la caritat cristiana: lo colegi de Sant-Lluis de Gonzaga, lo convent dels Caputxins, lo convent de les monjes de Santa-Clara (quina iglesia guarda lo cos, quedat sencer, d'una antiga superiora morta pel 1676), l'orfanat de las monjes del Bon Pastor. Lo Canigó, se'l veu de per costat, y demés d'una verdissa punteja lo campanar y'l casual del Sagrat-Cor (establiment d'estudi per les filles de families riques).

Desde'l Vernet lo cami se parteix: un branch se'n va cap á la vall del Agli (cap a la *gabaxeria*, que'n dihem), l'altre se dirigeix cap á Salses (derrera població catalana), Narbona, lo Llenguadoch y la Provensa. Se trobant aixis al-juntament de dos camins-reals, lo Vernet es devingut una posada per los cotxeros y carreters que hi passen, de manèra que tenin, aquí, ferrers, forjadors, estancó y despatxs de begudes.

També es lo que estranya de veure, contre d'una caseta, mitja-amagada per carretes y rodám, una columna piramidal, de marbre blau-clar; á qué se refereix tal monument? y aixecat en aqueix ródal? Llegim la inscripció que porta:

« Méridienne de France — Base de Perpi-
gnan — Mesurée par Delambre en 1799 —
» Mesurée de nouveau par les officiers du
» service géographique de l'armée, en 1891
» — Terme austral. »

J. DELPONT.

III ELLA III

Divagació incoherent...
llum que s'apaga...
ombra que s'amaga...
pensament inconscient...

KATÚFOL.

Un llum, si, un llum que s'apaga per sempre!... Per sempre!...

La nit, la nit negra, la fosca negació del tot, el no-res, la mort!... No! La mort, no! May! Vuy vida, vida y claror, dia, dia per sempre. El dia enlluherna, el dia distréu, y aquell llum que s'apaga, ara no's veu. No's veu, mes hi es, y s'apaga. ¿No's veu? Donchs com si no hi fos! Ja tant se val! Ja tant se me'n donal... Ella! Oh! Dona! Ella!... y res més!

Ella, si! La endevino, la sento, la veig, la toco... No! Tocarla no! Tocarla may! Estúpida profanació, tocar el ser més delicat,

creació verge, ombra vaporosa, ideal impalpable!...

Ella!... Ella y jo!... Jo y ella!... Tots dos!... Cor! Tot cor!... Cor que vols, cor que desitjas!...

Y aquella llum que s'apaga!... Malehida llum! Sempre devant del enteniment!...

¿La llum de la rahó? Mentida, contradicció eterna!... ¿La llum del amor? Mentida! L'amor es cego!... La llum no es llum, la llum es símbol!... Calla, déixala, no t'hienfondis... ¿Qué se te'n dona?

Ella!... Ella si!... Sempre ella!

Ella!... L'ombra vaga que sempre vaga, la encisadora ombra que sempre fuig... si... fuig...

Mes els cors s'acostan y la llum s'apaga... Y com tarda a apagar-se!... Qué tanta tardansa!... Puf! Ja es fosch... Afora llum! Afora dia! Afora claror!

Quin benestar!...

Quanta ditxa!...

Un poch de cansanci, una tal qual fatiga, y després despertar.

Y si tot ha estat un somni; tornarem a somniar.

Llum!

Claror!

Nit!

Dia!

Símbol y sombra.

... ora pro nobis.

Com qu'es el meu primer ensaig de género modernista, els demano'n prenguin la bona voluntat y perdonin l'atreuiment. Per la meua part, jo ja confesso que'l final no m'ha sortit gayre bé. Quan ne fassi un altre, espero qu'estará millor, y en lloch d'un llum, hi posaré un fanalot.

MODEST URGELL.

(Vinyetas del autor)

DESDE MONTANYA

De Castanyadell a Osormort els pagesos hi contan dugas horas; ja'n fan tres y mitja que camino y encara no oviro'l Moli de Bojons, ahont remullaré ma gola seca per l'excés calor que llensa'l sol en aquestas clotadas, verdaders claps de paradís, quan l'astre rey no hi dona tan de ple.

Jo hagués cregut al Quitllo de Salabert! Prou m'ho recalrava ab bons desitjs: — En bona fe que os ne penediréu, burrangó, d'ariscar la pitrada a sol ruhent. ¡Llampis de neu! jo so més colrat y fort que vos, y m'hi pensaria molt. Esperéu a sol post que'l Xicoyra os farà companyia; es un bon minyonàs! ¡oh! y d'histories ne sap! no las hi acabariho may. Fins refila unas cansons tan xiroyas com las que os cantava la meva mossa anit a la porxada, al clar de lluna. ¡Eyl! si nó que'l Xicoyra d'en tant en tant n'hi barreja alguna de virada; d'assò la mossa s'en gordaria prou. —

No'm convencé pas; ab la deria d'atrapar el corréu, vaig despedirme dels de Salabert ab certa recansa; puig en veritat sia dit, me feren passar una vetlla allò que se'n diu agradosa, molt agradosa.

Si bé es cert que'l camí es pesat, a sol bament, en cambi trobo ombres regaladas ahont hi reposo llargas estonas, cullint floretas y fullas hermosas que guardo en l'herbari de mon sarró, ahont me'n adono que hi ha encara las del estiu passat. Un vent gelu y suau me don ayre pera seguir enllá, fins a trobar un'altra ombra per dessuar-me. Vaig tot xop y camino ab pena; aixó fa entretindrem més de la rahó y es la causa que tardaré més a arribar al terme de mon viatge.

Ja soch a Bojons; els gossos lladrant, lladrant m'acompanyan fins a dins la entrada que franqueijo tot seguit, mentres la mestressa m'prepara quelcóm de refrescant, qu'es lo que'm convé més. A n'aquest moment arriba un sapat fadri ab faixa y barretina vermelles, bastó de freixa y un esqueix d'alfabrega a la boca. Va cap a Fábregas y'l segueixo, després de ferme omplir l'ampolla d'ayguardent, que dos dias há portava buyda y resseca. Es un bordegas d'alló més trempat. Diu que'm coneix de molt xich, y'm conta com una minyoneta dels sots de Fá-

bregas el va corpendrer al aplech de Vallclara, y ara se'n va a demanarla.

—Y no't cregas, Ton, ja la tinch segura; vuy dir que de carbassa no penso pas menjarne, ¡qu'es cas!

—Y bé; es bona noya?

—Burrangó! y trevayadora com la que ho puga ésser més.

—Donchs fas bon pensament d'arreglar-la. Té quelcóm de dot?

—Doscentas lliuras, que bitllo, bitllo li donará'l seu oncle de Viladrau el dia que'ns casém; aixó sense contar una pila de regalos que li farà llur padrina, qu'es la mestressa del Raurell.

—Vaja, aixó ja fa de més bon contar.

—¡Eyl! vuy dir que jo no me'n vaig pas *prender* pel dot. Aixó no. Y en que fos aixis, tinch dret per'xó a cercarne una que no vaja sola, perque... sabs?... vuy dir que a casa hi ha tot el menesté.

—Tens rahó, noy! Y procura aumentá'l cabal, que a gastar sempre hi seréu a temps.

—Ben recert; y endemés que de marfugas ens n'ha tocat una tungada que ja, ja. L'avi, dos mesos há qu'está enllitat, y la mare, prou que ho saps, la mare l'isteri no la deixa viure en sossego y s'ha d'alimentar de bons bocins; del contrari'l dia menys pensat ens puria donar un trastorn.

—Llevas nort de fer beguda a la Cantina?

—Leri, leri que ho tindré de fer; la ganota m'acora de valent... altrament sempre un hom porta un budell buyt... Bé ho deus sebre que a n'aquella casa canan de valent... Densá que no hi ha la Lladria, fósca no s'hi pot pas tindre cara.

—Bé y donchs, pobre gent, com ho farian pera viure en aquestos recons de món?

—Entre poch y massa, Ton; vuy di que, noy... passa de mida.—

Ab aytal conversa acabém d'enfilars lo tros de carretera que'ns deixa a la Cantina, ahont ens serveixen un brená que... vaja... ens posa a tó. El meu company de viatge, que no es altre que'n Lari de Muntalt, s'hi adoba de valent; jo si no menjo tant com ell, no s'en falta gayre.

—Y bé, Lari, ja n'estás ben segü que l'estimas a la Rita?

—Tant se vall!

—Fa molt de temps que la rondas?

—Refosca! Tant mateix ara farán tres aparchs que hi sardanejo.

—Aixis, donchs, ja li coneys la flaca.

—Figurat que no hem renyit pas may, d'ensà que'ns coneixém.

—Bé, prò no os veyeu pas gayre sovint. Volsthi jugar quelcòm que si haguessiu festeijat ó festeijessiu cada dia, no ho dirias pas aixis.

—Puria molt ben ésser; prò, vaja, estigas cert, y jo t'ho asseguro, que l'un ha nascut per l'altre.

—Deu fassa que duri aquesta pau...

—Bé, jo ja't so contat els meus quefers ab la Rita; are cal que'm digas si es veritat que tens tractes ab els de Bellsoley, per arreplegar la mitjana; tira que't tochi! no tens pas mal gust... y endemés, que ja t'ho mereixes, rexotre!

—Gira de full, Lari; qu'has errat la porta. Me prens per altre.

—No't prenh per altre, no, ja n'estich al corrent, ja!

—Donchs cregas que t'han mal enterat; y extranyo, de debó, aytal acomesa.

—Vuy dir que... saps? no t'ofengas pas... Altrement, de més verdas se'n maduran.

Ve á interrompre nostre relat el corrèu, qu'espargeix la correspondencia per damunt de la taula. Pego llambregada y oviro tot seguit lo que'm pertany á n'a mi y que'm so fet adressar á aquest lloch, ahont hi rondaré encara tres ó quatre dias.

El sol estona há qu'es á joch, y nosaltres eixim del hostal á marxas dobles; aném un boci plegats, fins al pont; allavors tira sot de Fàbregas enllà, y jo m'enfilo cap als costals de Bell-lloch, á fer nit á la Fullaca y demá... joh demá! Deu sab per hont las donarém.

La taula del hostal de la Fullaca está ataphida de gent que sopa; jo prou voldria sopar, no per gana, puig no'n tinch mica; per poguermen anar a joch ja qu'estich capolat; prò no hi ha més, tinch d'esperar tanda, y'm poso al marge-peu de la entrada assegut en un banquet. Un ayre purissim y regalat me dona un pler immens. La lluna plateja'ls tarters de la devallada dels turons y fan goig de veure El Montseny... oh! El Montseny, quin aspecte més fantástich!... May el veig igual. Qui sab las vegadas que'l so sorprés,

y sempre, sempre'l trobo ab nous encants y per'xó cada dia creix més l'amor, la devoció y'l respecte que li porto.

Los drinchs argentins dels picarols dels matxos, me fan adonar d'una colla de traginers que al clar de lluna serpejan per Ruma-gats. Cantan *Los presos de Lleyda*, y'm trauhen del meu col-loqui ab la montanya dels meus somnis. Passan y s'allunyan... sens aturarse, y'ls veig desapareixe collada enllà cap al sot que se'ls engoleix.

Me cridan per sopar. Ab un santiament estich llest y'm retiro á la cambra que'm destinan. Es neta, pulida y fa una flayre de roba de bugada que m'enamora! Prou estich ben rendit, prò encara vull posar en net aquestas impresions de viatge que duch á la cartera... Atanso la taula á la finestra que, oberta de bat á bat, m'envia un raig de lluna, y penjo'l llum d'oli al dintell de la mateixa. Un'òliva que canta, ó xiscla, á la barbacana de la teulada se va apropant, apropant y's queda devant del llum; faig com qui no la veu y segueixo escrivint... D'en tant en tant, mirant de qua d'ull, m'adono que xucla l'oli del llantió que llengoteijant fa las darreras battallas. La son me vens y quedo adormit demunt la taula.

Una frescor suáu y una alenada de terra sana fan despertarme... Estich á las foscas... Also'l cap y al guaytar cap á la montanya, topan mos ulls ab els de l'òliva que'm feya companyia, y que lluhian sinistrament al raig de lluna... M'entra una esgarrifansa terrible y me'n tinch d'anar al llit, després de barrar la finestra, ahont hi resta l'aucell nocturn que xiscla tota la nit.

Quin somni més pesat aquesta passada nit! Son las quatre de matinada y me'n vaig á trobar l'ordinari de Viladráu. La lluna encara plateja tota l'afrau. Per part de levant s'envermelleix l'horitzó... Quant el sol eixirá ja seré qui sab ahont... carena enllà... á la ventura...

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

Osormort (Guillerías), 10 d'agost.

UN COP D'ULL A LA EXPOSICIÓN

París, agost de 1900.

I

Deixarem a la esquerra la porta monumental Binet, la famosa *salamandre* dels parisencs (que dit sia de pas, no'ns acaba d'agradar) y entrarem per la dels *Champs Elysées*, que sense tenir res de monumental, ofereix en cambi una perspectiva magnífica, qu'en dias serens, de sol brillant y de celatjes rutilants, ullpren y encisa. Ja som adins. Devant nostre s'extén una avinguda amplíssima, arrencant d'una gran plassa, clapejada de *parterres* florits. A la dreta, la massa blanca de linias severas del *Palais Deglane* (*Grand Palais de Beaux-Arts*), se destaca grandiosa ab sas restalleras de columnas, ab sas vuyt estatuas gegantinas personificant diferents estils artistichs, y ab son hermós fris de mosaich, representatiu de las grans épocas del Art, obra de Edouard Fournier; rematant el conjunt de tan superb edifici, la cúpula inmensa que cubreix el gran Hall, destinat a la Escultura. A la esquerra, se dressa la silueta també blanca y distingida del *Palais Girault* (*Petit Palais*, consensiu de la Exposició retrospectiva del Art francès), molt més petit que l'altre, però dotat d'una joia. Ens referim al pati aporticat ab son jardinet y sos surtidors de mosaich, d'un ayre neo-grech qu'enamora.

Més enllà dels dos palaus, la mirada s'escampa per las gradinatas luxuosas, las columnas de pedra y bronze, els grupos escultòrichs daurats y ls canalobres magnífichs del pont monumental d'Alexandre III, hermós a tot serho; abarcant cap al fons las grandiositats dels palaus de la Decoració, Mobiliari y de las Industrias diverses francesas y extrangeras, en els que hi domina el gust fantasiós y la ornamentació carregada é inagotable dels monuments indis, y en els que'ls motius de decoració colorida (pinturas murals, mosaichs, relleus de porcelana, etc.), s'ofegan en un mar de blancors immaculadas, ab tots els jochs d'ombra imaginables, dominats per las resplandors del or de las cúpulas, torres, minarets, agullas y cresterias de metall, sobre'l fondo d'un cel blau, encés y palpitant, assoleyat y puríssim.

Al cap d'avall, tancant la visual, com a teló de fondo de decoració tan hermosa, s'ovira més enllà de las portas, la explanada dels Invàlids, closa entre las severitats negrosas del antich edifici-quartel y coronada per la venerada cúpula ratllada d'or que vetlla en son si la tomba del Gran Home.

El *Grand Palais*, ó Paláu de Bellas Arts, conté dugas exposicions: la decenal y la centenar. En la primera, s'hi exposan las obras de pintura (dibuix, pastels, aquarelas, etc.), gravat, arquitectura, escultura y relleus que l'art francès ha produhit en deu anys. Allà s'aplegan las produccions dels rutinaris dels *Champs Elysées*, ab els independents del *Champ de Mars*, els dos *Salons* rivals, y ab las que hi han enviat las nacions extrangeras. En la segona, per cert altament curiosa, s'hi conté tota la producció artistica de Fransa, durant el segle XIX, dividida en sis grans periodos, ó seccions: La Revolució, el primer Imperi, la Restauració, el regnat de Lluís Felip, el segon Imperi y la moderna República.

El *Petit Palais*, clou una interessantíssima exposició retrospectiva del art francès. Dins de sas espaciosas salas, quietosas y tranquilas com las d'un museu, s'hi admiran preciosos treballs artistichs d'os y de vori; de bronze, de ferro (armaduras, ferreteria y forrellat); hermosíssims exemplars de ceràmica de diferents épocas y estils, de fanch, fayans y porcellana; fustas ciselladas (mobles de totas épocas); teixits (robas, tapisos y brodats); cuyros; orfebreria civil y religiosa, ab sas brancas de quincalleria, argenteria y rellotgeria; cristalls y mosaichs; monedas; y per fi, la Escriptura (autògrafs de personatjes célebres); la *enluminure* (decoració é ilustració de códices y pergamins), y la Imprempta.

L'ala dreta del paláu de la Decoració, Mobiliari é Industrias diverses (punt de vista desde'l pont d'Alexandre III), es molt interessant. Las instalacions de posat d'habitacions d'Alemanya, d'un gust y un refinament moderníssim, son verament admirables. Y ab las seccions d'argenteria dels Estats Units, constitueixen la nota dominant del Paláu. Entre'ls motius ornamentals d'una de las primeras, hi figura un tapis tret d'un quadro d'en Vogeler, que JOVENTUT reproduhi en son suplement artistich al número 18. Sem-

pre es bo trobar coneguts a fora casa. També son dignes d'elogi, las seccions francesas de mobiliari dels paláus del ala esquerra, sobressortint hi las tapisseries dels Gobelins, si bé, en conjunt, aquest cantó no es tan interessant com l'altre.

Un altre cop de vista enlluernador, es el que's disfruta desde'l pont d'Alexandre III, per sota del que s'esmuny magestuosament el Sena amplíssim, amunt y avall del que lliscan constantment, creuantse ab rapidesa, els vaporets rublerts de gentada. A sa ribera esquerra, s'hi enmiralla tota la restallera de paláus y pabellons de las nacions forasteras, ab una variació infinita d'arquitecturas d'estils, de torres, cúpulas, campanars, agullas gòticas, minarets musulmans, teuladas xinescas, cimeras russas y siberianas, ab onejar festós d'oriflamas, banderas y estandarts de tots colors y midas, fins a perdres de vista, cap a la recolzada que fa'l riu envers el Trocadero: mentres que a l'altra banda, hi domina una nota d'edificis més severa; el gran paláu de la vila de Paris, els *halls* ventruts de cristal y ferro de las seccions de jardineria y del aquarium; y més enllá, tot l'aixam revellit de casalots, de teulada punxaguda y ánima de fusta, d'iglesias gòticas y castells mitj-ivals del *Vieux Paris*.

A la entrada del carrer de las Nacions (ribera esquerra del Sena), per ahont tirarém, sempre hi ha un formigor de gent vora de l'estació del ferrocarril elèctric y punt d'accés al *trottoir roulant*. El primer paláu que's troba es el d'Italia, bonich de veras, tot ell d'estil venecià, recorda els esplendors de marbre, de mosàich y d'or de la basilica de Sant March y del Paláu dels Duxs de Venecia ab sas cúpulas d'or, *gonfie di preghiere* (infladas de pregaries), com diu molt justament en Gabriel d'Annunzio, al parlar d'ellas, en sa última y hermosíssima novela *Il Fuoco*. Mes las banderas están a mitj-asta y llaseadas de crespons negres; las portas son tancadas. *Chiuso per lutto nazionale*, hi ha escrit a las parets. L'Italia està de dol. Son Rey es mort. Passém de llarch.

Els pabellons de Turquia, Estats-Units, Austria, Bosnia, Hungria, Gran Bretanya y Persia, que venen a continuació, son forsa vistosos y algú d'ells ben tipich y original. El de Bélgica es una joia d'art gòtic fla-

mench. Es magnífich, ab sos porxos, sos grans finestrals, sas teuladas esbeltas, sa torre central ab el rellotje; ab sos deliris de pedra cisellada ab tot l'esplendor de la fantasia gòtica; tot airós, esprimatxat, encisador. Vaja! que'ls belgas s'han lluhit de debó. Bé es veritat que'l edifici es una reproducció del Hotel de Ville de Audenarde (Flandes), construït en 1530 per l'arquitecte Van Pede. Després, ve'l de Noruega, senzill, modest, tot de fusta, pintat de vermell, de molt caràcter per' xó, y traspuant la sobrietat característica dels habitants de la terra dels *fiords*. De dins es molt interessant. En lloch de preferencia, tot lo referent al famós viatge al Pol Nord del gran explorador Nansen (una gloria nacional ben llegítima, de la que'ls noruechs están molt orgullosos... y ab molta rahó). Allá's veu el meravellós *Fram*, els aparatos que serviren al ardit navegant, els llargaruts *skis* de fusta que calsaren sos peus per emprendre en companyia d'en Johansen, aquella célebre expedició a través dels deserts de gel fins a arribar a las més altas latituds alcançades per la petja humana; expedició que revesteix tota la grandiositat de la epopeya. Noruega exposa també tota una colecció variadíssima d'enginys de pesca, de pells. Allá s'hi veuen las grans morsas, las focas y'ls rhens dissecats, al costat d'infinitat d'aucells polars.

El pabelló d'Alemanya que ve tot seguit es, pel nostre gust, un dels més bonichs de la Exposició. Es, per dirho aixís, la síntesis del art arquitectural germànic, oferint per una banda l'ayre ben castís de las vellas construccions rhenanas y de las casas punxagudas del misteriós Nuremberg, y per l'altra'l gust moderníssim dels casals recents de Berlin y Munich. La decoració policroma de la fatxada, ab motius simbòlics y llegendaris, voltant son ample mirador, obert en el cos central del edifici, que vetlla una altíssima torre d'homenatge, augmentan encara més l'encís atractivol del paláu-castell que sembla retallat d'un vas ricament cisellat, plé d'escumosa cervesa, ó d'un llibre colorit de gestas caballescades y de blasons heràldichs.

Som al paláu d'Espanya. Al costat del altre, desentona un xich sa blancor groguenca de *chantilly* passat, però ab tot no està mal, perquè es un edifici fet ab retalls de la Univer-

sitat d'Alcalá de Henares. A la porta hi ha uns *porters* qu'ells mateixos ho diuen: *Todos hemos venido de Madrid*. A dins tapissos, armadures y... res més. ¡Vaja que allò en contes d'Espanya es una sucursal de la *Plaza de Oriente*! Lo qu'es las diferents regions, tant caracteristicas y tan tipicas que forman la *Nación Española*, hi brillan per la seva ausencia, com si al món no fossin. Això sí, la bandera *gualda y roja* voleja al terrat ab un espetech qu'enamora. Hi havian de posar la de la Vila del Os. Hi hauria anat al pel.

Poca importancia tenen els pabellons de Rumania, Mónaco, Suecia, Grecia (pobre Grecia qui t'ha vist y qui t'veu...), Serbia, Bulgaria, Filandia, Luxemburg, Perú, Portugal y Dinamarca.

Avans d'arribar al rovell del ou de la Exposició, ó siga als voltans de la torre Eiffel, qu'encara redressa ab forsa majestat sa gegantina carcanada de ferro, a través de las gamas de porpra y or, ab qu'el sol ponent enmantella'ls celatjes resplandents, a través del Pabelló de Méxich y el Paláu d'Hygiene, en el qu'ens atráu la instalació del Institut Pasteur, en la que hi han uns presatjes ab unas restalleras de pots més mortífers y espantosos, que tots els canons *gegants y nanos* de tots els centimetres haguts y per haver, de tir ràpit, canons-revólvers, *hotchkiss*, ametralladoras, fusells de precisió, obusos, *gargousses*, cartutxos minúscols y balas Lebel, que s'exposan en el vehi Paláu dels Exèrcits de terra y de mar; donchs dintre d'aquells pots de vidre, hi ha tota la colecció de microbis de la tuberculosi, del tifus, de la difteria y altrás maluras altament *agradosas y simpáticas*.

Venen, per fi, els Palaus de la Navegació, y el dels Boscos, Cassa, Pesca, etc..., quals noms ja indican lo qu'en ells s'hi epxosa; y som al escampall d'edificis, a la munió de construccions de tota mena, arraulidas vora la *Tour*, en l'espay immens comprés entre las alsaries del Trocadero y las màgicas perspectives del *Chateau d'Eau* y Palau de la Electricitat.

El sol s'ha post. Infinitat de llums brotan per tots indrets: els archs voltàichs brillan entre'ls arbres y entre'l *mare magnum* d'edificis de la fira colosal, de la *Kermesse* endemoniada, com grans pilotes de plata llumi-

nosas. La gentada s'escorra atapahida pel ample pont ab unas variants d'indumentaria hermosissimas. Suran per demunt de la riuada humana, amples turbans, cenyint enmorenidas testas; las cuas dels xinos se destacan demunt de las sedosas vestas moradencas; els casquets d'astrakan dels russos, se confonen ab las lletjós lluhentas de las xisteras, ab las cofias de las arlesianes, ab els llassos airosos de las fillas d'Alsacia y ab els barrets plomejats dels alpins. De prompte se sent una gran cridoria que ve de cap el Paláu de l'Optica. La gentada s'arramba als costats, fent pas. Un escamot de policia ve depressa, fent lloch. Esclatan aplaudiments, crits de visca. Es el Shah de Persia que se'n va de la Exposició. Pasa corrent, dins d'un landó ab dos cavalls, tot ferreny, malcarat, ab un nas gros y encorvat, ulls d'esparver, y grans bigotasos. Porta'l casquet persa ficat fins a las orelles. Saluda militarment a la munió que l'aclama. Un cop passada la comitiva com una exhalació, m'adono de que ja es nit completa, de que la crònica potser es un xich llarga y penso que será millor deixar l'acabament per la setmana entrant.

SALVADOR VILAREGUT.

ÍNTIMA

Anemsen mar endins, ma ben aymada,
anemsen mar endins,
y al gronx suáu de la lleugera barca
que l'aygua va partint,

amorosits els dos, bogant sens treva,
respirant l'ayre pur, l'ayre vital
que'l ventitjol ens porta,
ens fondrem al confí de l'ample mar.

Y allà reposarém; á cada onada,
armonisant un ritme de petons,
tot y gronxant las esperansas nostras
nascudas d'un bell goig,

ens fondrem folls d'amor en mil abraços
y així'ns condormirém
y onejará ta llarga cabellera
sobre'l gemat pit teu.

Y al despertar després, la mar inmensa,
portant l'eco del cant del seu abím
que com cansó amorosa
ressonarà en el fons dels nostres pits,

la mar, amorosida y falaguera,
ab plascívol remor,
t'ensenyará á gronxar al fillet nostre
tot cantantli corrandas al bressol.

ALFONS MASERAS.

LA RIERA

Serraladat avall baixa la riera, defentse remorosa per las timbas en ramells de perlas á cada salt, lliscant silenciosa bosch endins, escorrentse tranquila y reposada á cada gorch, pera pendre nova forsa y saltar de nou avall, avall sempre, lluytant ab las pedras cantelludas que li barran el pas, esmolant els tronchs de las vellas alzinaz boy caygudas, qu'assedegadas semblan ajupirse demanantli sava pera sas entranyas mitj consumidas per un sigle d'existencia.

Avall va la riera, obritse pas per tot, sense cap treva, sense parar un instant. elevant al cel l'incens dels seus vapors, que, al esmicolarshi la llum, brillejan ab mil colors alegroys com la celistia de las aubadas de maig.

Si en los capvespres'daurats del estiu, quan els pichs de las serras s'emboïcallen de boyra poch á poch, y'l bosch ja s'ha enfosquit, y'ls aucells ja dormen ab el cap sota l'ala, escoltéu, ajeguts sobre l'herba, els remors de la riera, sentiréu com, á cada roch que sa corrent detura, ella canta baixet ab ritmica veu:

—«Soch l'Amor, soch la Vida. Deixeume lliure'l pas, y fer ma via sens entrebanchs ni angoixas.

»Jo fecondiso'l món. Ma sanch cristallina's filtra per las rocas, va terra endins, y fa renaixre las dauradas espigas que cubreixen aquestos brodatz inmensos, els camps, emblema de pau y de salut. Ells nodreixen als homes, enfortint sos cervells pera pensar, pera cercar arréu el benestar y l'amor, pera gaudir la Vida, y concebir el Bé, y sentirse á dintre un'ànima grap, y ésser veritables Homes.

»Soch l'Amor, soch la Vida. Res detura la marxa que jo porto, y qu'está escrita en el llibre del temps inacabable. Deixeume lliure'l pas.

»En mas ayguas furientas s'hi rabejan els Genis de las passions; en mas ayguas tranquilas s'hi banyan las Fadas de pell blanca,

d'ulls verdosos, d'entranyas senceras y fecondas, de venas blavas, plenas de sanch purissima.

»Soch l'Amor, soch la Vida. Mos vapors son la gloria. Mon llit es l'abim hont cauhen els que no m'entenén... Deixeume lliure'l pas, y fer ma via remorosa.»—

Y aixis cantant, s'escorra avall la riera, mentres els tanys furgan la terra y las papallonas s'adormen sobre'ls calzers badats de las flors, y'l Sol, mandrosament, entre rojors d'incendi, s'enfonza darrera las serras ponentinas.

E. PELEGRÍ FERRER.

NOTAS BIBLIOGRÁFICAS

SIMONA Ó LA CONDESA DE STAMPES. — *Estudi d'una dona*. —Obra en tres actes per *Louis Grammont*, traduhida per *Martí Pou*.

Hem rebut aquesta pessa dramática interessant, quina traducció es deguda á la ploma d'un reputat escriptor mallorquí, amich nostre. JOVENTUT no acostuma ocupar-se de dramas sinó quan se representan, però mencionarem el gran mèrit de la fidel traducció, deguda al nostre amich Marti Pou.

LOS VICTIMARIOS, per *Ramón Sempáu*. —García y Manent, Editors.

Hem rebut lo dit llibre, escrit ab sobrietat y energia. Es un llibre destinat á popularisarse, y que no vacilèm en recomanar á tots els que s'interessin en las causas justas. Tot home de cor y de conciencia recta, llegirá ab gust un llibre que, apart de las opinions personals del autor, ve á servir la causa de la Humanitat y de la Justicia, tractant de posar en clar una serie de fets tenebrosos, qu'encaira no han sigut judicats.

En farèm un estudi quan las circunstancias ens ho permetin; però pel prompte, felicitèm al senyor Sempáu pels ideals nobles y elevats qu'han guiát sa ploma al escriure aquest llibre.

QUO VADIS? — Hem rebut el primer tomo de la edició castellana publicat pels mateixos editors. No fem un judici crítich de l'obra que tan éxit ha tingut en tota Europa, porque ja'ns en ocuparem al representarse el drama

del mateix titol en Novetats. Tal volta al sortir el segon tomo insistiré en parlar d'ella. Per avuy ens limitarem a fer constar que la traducció de *Quo vadis?*... editada pels senyors Garcia y Manent es excelenta, no habenthi ni supressions, ni faltas de sentit en el llenguatge, com per desgracia abundan en altres tradicions.

P. G.

DE LONDRES

Hi ha un adagi catala que diu que «qui oli remena, els dits se'n unta»; adagi que's pot aplicar perfectament al poble anglés respecte a la influencia militarista que's nota per aqui. En efecte, aquest poble anglés tan rígit, tan impassible d'ahir, avuy s'entusiasma y s'exalta, com qualsevol poble llatí, devant d'un voluntari ab l'uniforme del Transvaal. Se pot dir que casi no hi ha botiga de quincalla, de modas, o estanch, en quin aparador no hi hagin els retratos dels principals generals britànichs qu'están lluytant al Sur d'Àfrica o a la Xina. En els teatres passa'l mateix, las pantomimas militars están a l'ordre del dia, y al «Empire» y a l'«Alhambra», el públich londonés aplaudeix frenétich y gesticula al veure sortir las baylarinas vestidas de voluntaris. Els cinematógrafos son la segona part dels teatres, allí sols se reproduheixen escenas de la campanya transvaalencas y ls retratos de lord Roberts, Baden Powell, Buller, lord Kitchener, etc., que, com el del almirall Seymour, son saludats ab salvas d'aplausos, al pas que's fá retirar ab una xiulada general, el del president Kruger.

Un altre cosa he pogut experimentar, que com l'anterior m'ha cridat l'atenció; y es el mohiment de simpatia que verifica Inglaterra envers els Estats Units. Banderas americanas en molts edificis, bars americans pels carrers, espectacles americans en els teatres...

Sembla talment que'l poble anglés s'hagi olvidat de que sos idols d'avuy foren els insurgents d'antany, sembla talment que s'hagi olvidat d'aquella época de la fam del cotó. ¿Es una aproximació de simpatia o de necessitat? ¡Qui sab! però més aviat sembla lo ultim que lo primer. Una aproximació fraternal de dos pobles consemblants, un noble olvit de la lluyta qu'empengueren els americans per

sa independència, seria un excés de generositat incomprendible en la terra de Bentham; aquesta aproximació te més aviat l'aspecte d'una demanda d'apoyo que de res més; es veu massa afalagament, massa ganas de complaure de part del poble anglés per no dubtar de que aquest assert, y en aquest cas, que no s'olvidi Inglaterra de que'l crit d'auxili es sempre el crit dels débils.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑÀ.

Londres, 17 d'agost 1900.

NOVAS

Nostre company el periódich *Lo Soment*, de Reus, ha sigut denunciat. Celebrarem que surti en bé del contratemps.

El distingit poeta y dibuixant D. Apeles Mestres ha escrit, inspirantse en son poema *Margaridó*, el llibre per' un drama lirich. Sembla que l'aplaudit compositor catala don Amadeo Vives s'encarregará d'escriure la música.

El número 18 del quinzenari catalanista *Gent Nova*, que's publica a Badalona, ha sortit extraordinari ab motiu de la festa major.

Conté alguns grabats y retratos de don Antoni Bori, don Eveli Torent y don Eveli Burrull, tots fills de Badalona. El text se compón de diferents treballs d'escriptors barcelonins y d'aquella vila.

Ha visitat nostra redacció *El Clamor*, periódich bisemanal de Sevilla.

Hi establím ab gust el cambi.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311.